

00

מאי 2020

דגשים חינוכיים והצעות לסדר יום מסגרות לידה- שלוש בשגרת קורונה

כתיבה ויעוץ פדגוגי: איילת להב, (מנחה ומלווה של צוותים חינוכיים והורים),
אורנית יחזקאל- אגמון, נעה שחר-פיצר (מחלקת הדרכה ופיתוח תוכן הגן
הקיבוצי), סטודנטיות בתכנית מש"י וצוות בית הספר למקצועות הגיל הרך
במכללת אורנים.

דגשים חינוכיים והצעות לסדר יום מסגרות לידה- שלוש בשגרת קורונה

בימים אלו, בהם יש צורך לחזור לשגרה מסוימת ולהניע את הכלכלה מחדש, נדרשו מסגרות חינוכיות לגיל הרך לפתוח את שעריהן. זאת במציאות מורכבת ומאתגרת. מטרתו של מסמך זה, אשר נכתב בשיתוף של מדריכות ומחנכות מטפלות, היא לסייע בתשתית פרקטית לצוותים החינוכיים על מנת לאפשר תנאים מיטביים עד כמה שניתן בשגרת הקורונה. יחד עם זאת חשוב להבין שכל מערכת חינוך מספקת מענים חינוכיים וטיפוליים המותאמים לתרבות ולסביבה בה היא פועלת. במידה והתנאים במערכת החינוך שלכם גורמים לתחושת אי נחת אצל ההורים – עודדו אותם לא למהר להחזיר את ילדיהם למערכת. בהכללה, אין סיבה שיגרם נזק לילדים בגיל הרך הנשארים בבית (אלא אם התנאים בבית אינם נורמטיביים).

אנו מאחלות הסתגלות מהירה ותחושת מסוגלות לכלל הצוותים החינוכיים,

נועה צור ברוש – מנהלת רשת הגן הקיבוצי

ד"ר אורית דרור ודפנה אפרתי – בית הספר למקצועות הגיל הרך אורנים

המסמך המוגש לכם נכתב על סמך הנחות היסוד הבאות :

- ❖ ילדים בגיל הרך זקוקים ליציבות, עקביות וזמינות רגשית של מבוגר משמעותי להתפתחות ולמידה.
- ❖ יצירת קשרי אמון, יכולת ויסות רגשי ורכישת שפה הן חלק מהלמידות החשובות המתרחשות בשנים הראשונות. הן להבעות פנים של המבוגר המטפל והן למגע הנעים שהוא מעניק לילד, יש חשיבות עליונה בלמידות הללו.
- ❖ בגילאים הצעירים בולטת השונות המולדת וההתפתחותית בין ילדים. לכל ילד מאפייני מזג ייחודיים ותגובות ייחודיות.
- ❖ התא המשפחתי וההורים של התינוק והפעוט הם חלק בלתי נפרד מהילד ועל כן יש לקיים עימם קשר רציף, של תמיכה, הקשבה, ושיתוף.

מחנכת-מטפלת עבור מספר ילדים וגודל הקבוצה: למרות המתווה המשתנה של משרד הבריאות, ההמלצה שלנו בימים אילו (וכמובן גם בשגרה) היא לפעול על פי תקינה של מבוגר אחד על כל 3-4 פעוטות. למרות החלוקה לתת קבוצות וצורך לשמור על מרחק בין קפסולה לקפסולה חשוב שהילדים יכירו גם את המטפלות – מחנכות האחרות. יש לשאוף לקביעות מקסימאלית בצוותים ובקבוצות הילדים ולהשתדל להמנע מהעברות. זאת כדי ליצר קביעות ובטחון. כמו כן אנו ממליצים להוסיף אשת צוות נוספת קבועה במעון תפקידה יהיה החלפה של אנשי צוות ועזרה בהתארגנויות הרבות ששגרת הקורונה דורשת.

למידה של הצוות את הילדים ואת התנהלותו שלו: יש להתייחס לחזרה למסגרת ולהתנהלות החדשה כתקופה ייחודית, בדומה לתקופת הסתגלות. על כן ההתבוננות צריכה להיות מאוד פרטנית והפעילות מדורגת. זאת כדי לאפשר שליטה ובטחון לילדים (לנסות לתת להם תחושה ש"מישהו נותן לי יד וצועד איתי ביחד"). כחלק מתפיסה זו, אנו ממליצים לקיים בסוף כל יום ישיבת צוות לשם למידה מה היה מתאים, יעיל וחשוב. כדאי לתעד את הדברים העיקריים לשם מעקב. מעבר ללמידות על ההתנהלות הכללית, כדאי לנהל מעקב כתוב אחרי הילדים. לציין תגובות מיוחדות, מה מרגיע, ואיזה מידע הגיע מההורים על המתרחש בבית.

הדרכת הצוות: צוותים חינוכיים זקוקים להדרכה ולתמיכה רגשית קבועה, בייחוד בתקופה המאופיינת באי וודאות ושינוי לשגרה חדשה. יש לדאוג להדרכה רבה ככל הניתן בתקופה הראשונית עבור הצוותים, הילדים ומנהלת המעון. העבודה היא בתהליכים מקבילים - החזקה רגשית של הצוות ומענה לצרכיהם יאפשר להן לתת טיפול איכותי ומענה רגשי טוב ומותאם לצרכי הילדים, בתוך המגבלות, על הצד הטוב ביותר.

במהלך היום חשוב להתעכב על הרגשות שמעלים הילדים: סביר כי ילדים יגיבו באופן שונה לתקופה זו. חלקם ע"י בכי, תסכול בלבול ותוקפנות, אחרים ע"י התכנסות והימנעות, או פעלתנות יתר. חשוב להבין האם מדובר בהתנהגות האופיינית לילד או שהיא חריגה עבורו. כך או כך הרגישות והסבלנות של הצוות לרגשות ולהתנהגויות קריטית.

מכאן כי יש חשיבות עליונה לפניות להקשיב ולהתבונן בילדים, לשחק איתם, ולהקדיש תשומת לב לטיפול היומיומי האיכותי (מחליפים טיטול תוך מגע, קשר עין, דיבור, שירה). בשל העומס על כל אחת מנשות הצוות, מומלץ להחליט מראש על זמנים בהם המחנכת בודקת עם עצמה האם היתה באינטראקציות עם כלל הילדים.

בהירות וארגון כחלק מיציבות ומהתייעלות: חשוב להכין ביחד סדר יום עם סדירויות וטקסים על מנת לתמוך בתחושת הביטחון של הילדים. מומלץ לכותבו למען הבהירות לצוותים ולארגן מראש את הציוד ליום נתון. עוד מומלץ לחלק תפקידים ברורים וקבועים בין אנשי הצוות על מנת להגדיל את היעילות הנדרשת. כך למשל- ניתן להחליט מי אחראית על חלוקת האוכל ואיסוף לאחר הארוחה. לצד זאת, יש לזכור שהתקופה הנוכחית המאופיינת בחוסר וודאות וידיעה ועל כן חשובה גם ההתגמשות בהתאם ללמידת הצוות.

קשר עם הורים: חשוב לדבר עם ההורים, לשתף אותם, להיות בקשר. לצד הצורך שלהם לחזור לעבודה, להציף גם את מהי החוויה שעוברים הילדים. כדאי להמליץ להורים להפחית את השעות של הילדים במסגרת באם יתגלו קשיים. חשוב לשמוע מההורים על מצב הילד בשעות אחר הצהריים ובסופי שבוע. חשוב לעדכן את ההורים בכל שינוי בסדר היום או במערך ההתארגנות על מנת לחזק אצלם את האמון והבטחון. עוד מומלץ כי כל מחנכת האחראית על תת קבוצה (5-6 ילדים), תהיה אחראית על הקשר עם ההורים. הקשר יעשה במנוחת הצהריים או אחרי שעות המעון, בערב, מאחר ולא תהיה אפשרות לקיים שיח בתוך המעון או בשער הכניסה. במידה והמחנכת המובילה של הכיתה כולה, אמונה בלבד על הקשר עם ההורים, היא תדאג לקבל את כל האינפורמציה מהמחנכות העמיתות ולהיות מעודכנת.

היגיינה וחיטוי: חשוב להקפיד על הוראות משרד הבריאות באשר להגיינה ולנסות אף לתכנן אותן בסדירויות היום (מתי שוטפים ידיים). עם זאת, כדאי לשים לב שהטיפול בילד לא נהפך לקר או קליני. **מומלץ כי החיטוי** יתקיים בסופו של יום עבודה ולא בתחילתו. בין היתר על מנת שהחומרים יתנדפו לפני שהילדים נוגעים או מכניסים לפה.

שימוש במסיכות: השימוש במסיכות צריך להיות על פי מתווה משרד הבריאות אך המסיכות הראויות לשימוש בעת העבודה עם ילדים, צריכות להיות שקופות. כיוון שילדים בגילאים הצעירים לומדים רבות דרך אינטונציה, התבוננות על שפתיים והבעות פנים, חשוב לפצות על עצם חבישת המסיכה באינטונציות, ודיבור ברור.

אזור הכניסה למסגרת ושעות ההגעה בבוקר: מאחר ולא תתאפשר כניסת הורים למעון, מומלץ להכין שתי פינות ישיבה כשלבי כניסה - האחת בחוץ, בה ניתן יהיה לשבת (הורה, ילד ומחנכת) לפני הכניסה למהומת המעון והשניה בפנים (מחנכת וילד) על מנת שניתן יהיה להכנס להמולה אך לא לאזור פעילות "סואן". רצוי לווסת את ההגעה של ההורים כך בין השעות 7:00-08:15, זאת בהלימה לצרכי ההורים. לחליפין, ניתן לייצר שלושה מוקדי זמן של הגעה בבוקר, לכל תת קבוצה בנפרד. למשל קבוצה א' - בין 7:00-07:25 קבוצה ב' בין 07:30-07:50 וכו'.. כך שבחצר/ מבואת כניסה יהיו רק הילדים של אותה מחנכת ויחד איתה יכנסו לתוך המעון. מומלץ שמנהלת המעון תהיה בזמן זה כדי לעזור למחנכות.

בסוף היום: מומלץ שמישהי מנשות הצוות תקבל את ההורים בחוץ, ותעזור למנוע התקהלות. גם כאן, רצוי לווסת את ההגעה דרך שיח מקדים עם ההורים, כך שחלקם יגיעו כחצי שעה לפני סיום הפעילות, חלקם כרבע שעה לפני וחלק עם ביום יום הפעילות. המחנכת תוציא את התינוקות/ פעוטים לפי זמני ההגעה שנקבעו. חשוב שהמחנכות יכינו את הילדים לקראת המפגש עם ההורים: " עוד מעט אבא/ אמא יבואו לקחת אותך ואנחנו נצא ביחד החוצה.." מאחר והם לא יוכלו להכנס לתוך המעון.

חצר: כדאי לדאוג להצללה מלאה כדי שניתן יהיה להשתמש בחצר כמרחב עבודה לאורך שעות רבות ביום.

מפגשים: מומלץ לתמוך בתהליכי ההסתגלות של הילדים ובניית האמון מחדש על ידי התייחסות ושיח על הרגשות. לדוגמא - סיפור משחזר חוויה ושימוש בתמונות: מדוע לא באנו עד כה לפעוטון? איפה כל ילד היה בביתו, מי המשפחה שלו? מי איתנו בפעוטון? הכרות מחדשת של הילדים והצוות החינוכי דרך סיפורים ושירים. כל זאת לצד תמיכה באותם אופנים בשגרה החדשה- תמונות של אזורי הפעילות, של הצוות, מה אכלנו, במה שיחקנו ועוד.

אזורי הפעילות: מומלץ לסדר את המרחבים כך שיותאמו לפעילות בתתי קבוצות. למשל לארגן בכל מרחב כזה שולחן לארוחה עם כלי אוכל נפרדים, תיבות פעילות נפרדות, מזרני שינה נפרדים כך שהפעילות תוכל להתקיים במקביל במרחבים השונים.

המלצות הקשורות בכיתה/ בית תינוקות : בהתאמה לשלב ההתפתחותי, אצל תינוקות אנו מדברים על קליטה והסתגלות מחדש כמעט מההתחלה. לכן, חשוב לקיים שיח עם ההורים טרם ההגעה למעון, לחשוב ביחד איך תתבצע הפרידה, לעודד הבאת חפץ מעבר כדי להקל על הקליטה וההסתגלות מחדש. במידת האפשר לקיים מפגש פרטני של הצוות החינוכי עם התינוק במרחב המעון לזמן קצר כחלק מההסתגלות.

חשוב לקבל מההורים את כל האינפורמציה לגבי הרגלי שינה וארוחות כדי להקל ככל הניתן את המעבר, כך שיעשה בהדרגה ובהתאמה ליכולתם של תינוקות לעבור משגרת הבית לשגרת המעון בסדר יומם. חשוב להכין את ההורים להיות פנויים בימים הראשונים, בדומה לשבוע קליטה בתחילת השנה, במידת הצורך לקחת את תינוקם. למשל להגיע ביום הראשון לשעה, ביום השני לשעתיים וכך הלאה.

בקבוצה עד 17 תינוקות, כל מטפלת אחראית על 5 תינוקות לפי המתווה של משרד הבריאות. העבודה בסדר היום תתבצע במרחבים שונים. חשוב שהמטפלת תהיה קבועה, כדי לבסס אמון וקשר רגשי עם מבוגר משמעותי – המחנכת. יש לדאוג "לפינה רכה" למנוחה והרגעות במהלך היום, לכל קבוצה בנפרד ולארגן את הסביבה החינוכית באופן רך ונעים. להקפיד שלא תהיה הצפה של גירויים ורעשים.

דוגמא לסדר יום אפשרי :

- 08:15** - פעילות של שירי בוקר / משחק בתיבת מעבר כמו בובות רכות.
- 08:40** - שלושת הקבוצות יושבות במוקדים שונים במקביל לארוחת הבוקר, אפשר להשתמש במרפסת החצר במקביל.
- 09:30** - שינת בוקר לתינוקות שזקוקים / פעילות בתיבות בקבוצות נפרדות, כאשר בזמן הפעילות בתיבות, המטפלת האחראית על הקבוצה עוסקת בטיפול גופני, החלפת טיטולים, שטיפת ידיים ועוד.
- 10:15** - מפגש בוקר (כל קבוצה בנפרד במרחב שלה)
- 10:30** - חצר (קבוצה א' וב' בחלקים שונים של החצר). במידה ואין אפשרות עושים רוטציה, קבוצה שהייתה בחצר נכנסת למעון לתיבות פעילות והפוך.
- 11:15** - תיבת מעבר כל קבוצה בנפרד ושטיפת ידיים, הכנה לארוחה.
- 11:35** - ארוחת צהריים כל קבוצה בנפרד.
- 12:10** - תיבות פעילות / חצר (קבוצה ג') והחלפות טיטולים ובגדים, הכנה לשינת צהריים.
- 12:50** : סיפור/ שיר קבוצה קטנה, לפני השינה.
- 13:00** - שינת צהריים, בד"כ עד 15:00. יש לסדר מראש את המיטות במרחבים השונים.
- 15:00-16:00** - כל קבוצה בנרחב נפרד, תיבות פעילות, החלפות במידת הצורך וארוחת ארבע בשולחנות נפרדים.

המלצות הקשורות בפעוטים :

חשוב לאפשר זמן לפעילות של משחק דרמטי להבעה רגשית של תכנים המעסיקים את הילדים תוך נוכחות של המטפלת המובילה לתיווך, הכלה, מעורבות משתתפת. יש לדאוג לציוד וחפצים המעודדים משחק דרמטי כגון: מטבח, כלי אוכל, בובות, מיטת בובה, ולשקול הוספת מסכות לתחפושות. בפעוטון הצעיר והבוגר, חשוב לאפשר הגשה של חומרי התנסות כמו חול, מים, חומרי אומנות כמו חימר וגירים גם להבעה רגשית ובעיקר לסובלימציה של דחפים ורגשות.

דוגמא לסדר יום אפשרי:

08:30 - קבוצה א' – ארוחת בוקר בשולחנות נפרדים. במידה ואין אפשרות קבוצה ב' - 08:50 - קבוצה ב' יושבת לאכול. קבוצה אחת יכולה להשתמש במרפסת החצר לארוחות סביב שולחן.

09:15 - פעילות בתיבות בקבוצות נפרדות, כאשר בזמן הפעילות בתיבות, המטפלת האחראית על הקבוצה עוסקת בטיפול גופני, החלפת טיטולים, שטיפת ידיים ועוד. לכל תת קבוצה מספר תיבות נפרדות מהקבוצה המקבילה.

10:00 - מפגש בוקר (כל קבוצה בנפרד במרחב שלה)

10:20 - חצר (קבוצה א') חשוב לאפשר פעילות בחול/קבוצה ב' – פעילות משחק דרמטי בתיבת משק בית.

11:00 - הקבוצות מתחלפות/ הגשת חומרים: חימר.

11:45 - התארגנות לארוחת צהריים, שטיפת ידיים וניקיון לפני הארוחה. כל קבוצה בנפרד.

12:00 - ארוחת צהריים

12:25: החלפות, שטיפת ידיים ופעילות בתיבות מעבר.

13:00-13:20 - (אצל הקטנים יותר שעת השנה תוקדם ל13:00) סיפור קצר לפני השינה. ושנת צהריים, בד"כ עד

15:00 - יש לסדר מראש את המזרנים תוך הקפדה על מרחק ביניהם בתוך המרחב של כל קבוצה.

15:00-16:00 - כל קבוצה בנרחב נפרד, תיבות פעילות, החלפות במידת הצורך וארוחת ארבע בשולחנות נפרדים.

